

סיפור של חירות, של תקווה, של תקומה

לרגל חג הפסח וחודש התקומה

"כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׁתַּהֲיֶה לוֹ אֵיזוֹ מְצָרִים". כתב אמנון ריבק בשיר יפה שצוטט לעיפה.

"כָּל אָדָם צָרִיךְ אֵימָה וְחֲשֵׁכָה גְדוּלָה [...] כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׁתַּהֲיֶה לוֹ אֵיזוֹ מְצָרִים לְגֵאוּל עֲצָמוֹ מִמָּנָה מִבֵּית עֲבָדִים, לְצֵאת בְּחֲצֵי הַלַּיִל אֶל מְדַבֵּר הַפְּחָדִים [...]". איזו מצרים, איזו ירושלים, איזה מסע, איזו חירות.

וגם אני נאחזתי ובטח עוד איאחז בשיר הזה פעמים רבות. שהרי אנשים מגיעים אל הפסח הגדול הזה, וצריכים להתחבר למשהו. ולך תבין עבדות. ולך תבין שיעבוד. ולך תבין יאוש. ולך תבין חירות של יציאת מצרים.

והרי "חֲבִיב אָדָם לְרְאוּת אֶת עֲצָמוֹ בְּאֵילוֹ הוּא יֵצֵא מִמְצָרָיו". אז מה נעשה? אז "כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׁתַּהֲיֶה לוֹ אֵיזוֹ מְצָרִים"... אבל בשנה הזאת, איך נאמר, כבר פחות צריך אימה וחשיכה גדולה. כי יש מספיק מזה. הרי טעמנו היטב את טעמה של מצרים בשנה וחצי האחרונות.

מאות אלפים בגלות מביתם, בארצם. אלפים שחוו שעות אימות של אימה. עשרות שסיפרו לנו בגוף ראשון- מהו טעמו של שיעבוד ושל שבי. ועשרות אלפים לוחמים ולוחמות, משרתים ומשרתות בסדר ובמילואים- את טעמה של המלחמה על החירות.

ובפתח החג הזה, ובערבם של ימי החירות, והשואה, והזיכרון, והקוממיות- ראוי שנזכור שאנחנו צריכים למצוא בתוכנו יותר מתמיד, כפי שמצאנו אינספור פעמים בשנה וחצי האחרונות, לא רק את המצרים שלנו אלא גם את עצמנו.

את משה שבתוכנו שייקח על עצמו את השליחות הגדולה שהוא בכלל לא רצה בה.

את בת פרעה שהלכה נגד הזרם, ונגד קו המחשבה הכללי, ונגד הסמכות, וחתרה תחת המערכת.

את מרים, שהשגיחה, וליוותה, והפיחה רוח באנשים עייפים.

את אהרון שלקח על עצמו שליחות מורכבת, לרוב בצילו של אחיו.

את יתרו שיכרות איתנו ברית של חיים ושותפות, ואת עצמנו, שנדע לנצור ולהוקיר אותה.

את נחשון, שיזנק ראשון אל הקרב. אל ההובלה בחזית. אל החלטות מורכבות, שוב ושוב.

וצה"ל כולו יצטרך להמשיך ולהיות אהרון, ומרים, ומשה, ונחשון גם יחד. חלוצים, נבונים, שליחים, נחשונים.

כל אדם צריך שתהיה לו מצרים. וכל תקופה הרת גורל צריכה שיהיו לה אנשים שיהיו שם. שיחייצו. שיאמרו הנני. הננו.

וכאז בן היום, אנו צריכים לקום מתוך התקופה הזו ולטוות סיפור של תקווה מחוטים של כאב. סיפור של עתיד מתוך הווה מעורפל. סיפור של תקומה מתוך שבר ואובדן. סיפור של חירות, מתוך מלחמה.

ואני באמת מאחל לכל אחד ואחת מאיתנו שיימצא בחג הקרוב את המצרים שלו, ויימצא את היציאת מצרים שלו ומה לא. אבל המשימה שלנו גדולה אפילו יותר. והיא נוגעת לפסח, וליום השואה, וליום הזיכרון, והעצמאות, עד יום ירושלים ומעבר לו.

אנחנו לא רק בערבו של החג. אנחנו בפתחו של **חודש החירות, חודש התקומה**, חודש הכמה זה עולה לנו עם. וכמה בלי. מדינה. (כמאמרו של שיר אחר, של צור ארליך). ובתוך כל האילוצים אנחנו נצטרך למצוא קשב וזמן, מאמצע ניסן עד שלהי אייר. מפסח ועד יום ירושלים. ולוודא- שלא ניתן לחודש וחצי של זיכרון ותקומה לעבור לידנו.

"תזכיר לי למה אנחנו לא מוציאים הגדה של יום העצמאות?" שאל אותי מישהו השבוע. והסכמנו שגם בלי להיכנס לסחרור הלא פתור של הגדות יום העצמאות (אירוע לא מומלץ, תעשו חיפוש בגוגל על "היסטוריה של הגדות יום העצמאות במדינת ישראל")- ברור שיש צורך במסכת סדורה יותר או פחות- שתנסה למסגר, לתעל, לארוז את הרגע המופלא הזה של לידת המדינה. ובכלל, את השרשרת הצרופה הזו של מועדי ניסן-אייר. אני חושב על ליל הסדר של תש"ח, של 1948. ההוא שלפני הקמת המדינה. אבל את זה רק בדיעבד אנחנו יודעים. הרי לא היה ברור איך הוא יגמר.

אלתרמן כותב על הלילה הזה, על אותו ליל הסדר. הוא מתאר את הסב, אליהו הנביא, שסובב ומגיע "אֶל שְׁלֹחַן הַיְחִידָה הָעֵבְרִית הַלּוֹבֶשֶׁת עֶשֶׂן וְעֹפֶרֶת". בעיקר עופרת, בעיקר עפר, בעיקר עשן. הוא מתאר כיצד הוא "יִתְבּוֹנֵן בְּנֹעָרִים וְלֹא יָרָף. וַיֵּדַע כִּי רְבוּת עוֹד יִצְדָּר יִשְׂרָאֵל אֶת הַסֵּדֶר הַזֶּה הָעֵטוּר פּוֹבְעֵי גָרְבֵי". אני לא בטוח שהוא לגמרי צדק בעניין הזה, של רבות עוד יצדק. כמה באמת אנחנו זוכרים? כמה אנחנו באמת רואים את עצמנו, הלילה, הערב, מחר- כאילו היינו שם, שבועות ספורים לפני שבקענו את מימי ההיסטוריה לשניים- והקמנו מדינה?

אני לא בטוח שיש לנו יכולת לתפוס. אני מנסה לדמיין את הסדר הזה, והוא בלתי נתפס מבחינתי. אלתרמן ממשיך את המסע שלו עם אליהו ומתאר כיצד הוא מברך את הלוחמים. "וְלֹאֲחֵד נֶשְׁהוּא מְבָרַךְ אֶת יוֹשְׁבֵי הַשְּׁלֹחַן", ומברך כל פלוגה ופלוגה, "אִם חוֹנָה אוֹ נִידָת". ודגע לפני שאליהו פונה לדרכו, "הוא פונה לברך את הפח הקום לאמה. אמה, שעם חג הלקחה בשנית היא נולדת". ליל הסדר הוא באמת ליל הלקחה של האומה. מסתבר שפעמיים, לפחות. פעם במצרים, ופעם בארץ עצמה.

אין חירות ללא מאבק, ואין תקומה ללא הכרעה.

שנזכה להביא את כל אלה גם יחד, ונזכה לראות את החטופים שבים הביתה.

חג שמח, ומועדי ותקומה משמעותיים לכולנו.

בהערכה,

תא"ל, סמואל בומנדיל
קצין החינוך והנוער הראשי

איגרת קצין החינוך והנוער הראשי

"אין עם אשר יסוג מחפירות סיו"